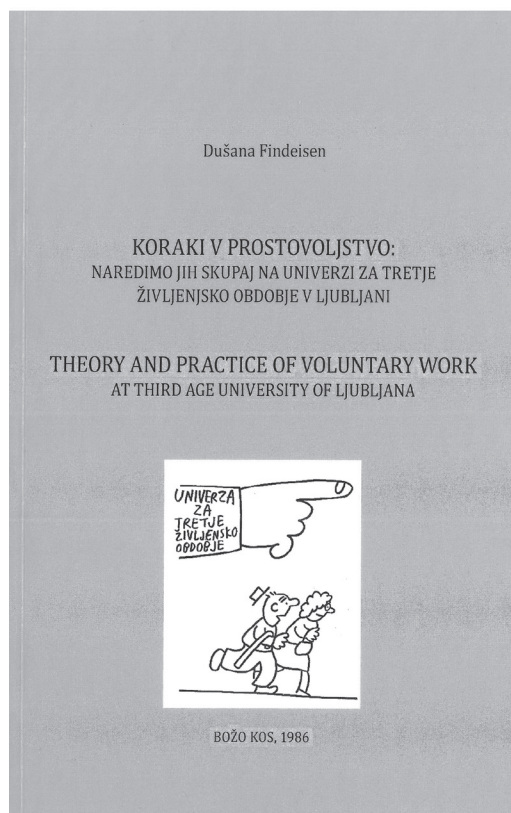

FINDEISEN, DUŠANA:

KORAKI V PROSTOVOLJSTVO

Ljubljana, Društvo za tretje življenjsko obdobje, 2012

Še pred iztekom leta 2012 je Dušana Findeisen pri Društvu za tretje življenjsko obdobje Ljubljana izdala knjigo, katere osnovna tema je prostovoljstvo starejših. Sklepamo lahko, da ni naključje, da je knjiga izšla ravno v *Evropskem letu dejavnega staranja*, za kar je leto 2012 na pobudo Slovenije razglasila Evropska komisija. Knjigo je mogoče razumeti kot povabilo oziroma izziv starejšim, da svoje življenjske izkušnje, znanje in sposobnosti podelijo s tistimi,

ki njihovo tovrstno bogastvo in pomoč potrebujejo in želijo.

Monografijo sestavljajo tri poglavja, opremljena je tudi s povzetkom ter indeksom imen in pojmov.

Na začetku nas avtorica seznanja s podatki o staranju prebivalstva, izobraževanju in delovanju starejših, identiteti starejših in njihovem položaju v družbi ter o izobraževanju za prostovoljstvo starejših. Osredotoči se na izobraževanje starejših za prostovoljno delo in na dejavno staranje. Ugotavlja, da je prostovoljstvo starejših za družbo neprecenljive vrednosti, saj omogoča kakovostnejše in kulturnejše življenje vseh generacij. Dejavno staranje in izobraževanje starejših za prostovoljstvo podpira s konkretnimi možnostmi tudi Univerza za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani, ki je z nekaterimi svojimi projekti s tega področja inovativna tudi v evropskem prostoru. Staranje prebivalstva je civilizacijski dosežek (misel Ane Krajnc), dejavno staranje in izobraževanje starejših, tudi za prostovoljstvo, pa je lahko priložnost za družbeni razvoj. Ker bodo v prihodnjih letih starejši postajali vse številčnejši del prebivalstva, so nujne mnoge spremembe v miselnosti in upoštevanje starejših v družbenem razvoju. Treba si bo prizadevati za spremembe, ki starejših ne bodo puščale ob robu družbenega dogajanja. Z dejavnimi in neodvisnimi starejšimi, vpetimi v družbeno dogajanje, in z aktivnimi prostovoljnimi delavci na področju izobraževanja, prostovoljstva, mentorstva, starševske družinske pomoči

idr. bodo starejši bogastvo bodoče družbe in javnega življenja in ne breme.

Po demografskih študijah bomo v prihodnosti vse starejši tudi v Sloveniji, konkurenčni pa smo lahko le z znanjem in izobraženostjo vseh, tako mlajši kot starejših. Ob vseh pričakovanih družbenih spremembah je pomembno, da bodo starejši v obdobju med delom in po upokojitvi vpeti v trg dela in dejavni v družbi, pa naj bo šlo za plačane ali prostovoljske dejavnosti. Zato starejši v tretjem življenjskem obdobju potrebujejo izobraževanje, prilagojeno sedanjim in prihodnjim potrebam družbene skupnosti.

V zahodni humanizirani družbi naj bi starejši ne bili več obravnavani kot breme mlajših in družbe nasploh, temveč bi starost pomenila obdobje izpolnjenosti, modrosti, veselja do življenja, z možnostjo za učenje, izobraževanje, razvoj in delo ter pravico do vsega tega, kajti humanost družbe se kaže po njenem odnosu do marginaliziranih skupin, kot pravi avtorica. Družba ne sme siliti starejših v odvisnost, ampak se mora naučiti uporabiti njihove izkušnje in znanje v dobro vseh.

Za razumevanje staranja je potrebno poznavanje tako razvojno psiholoških značilnosti kot identitetnih sprememb, ki se dogajajo v tem življenjskem obdobju. Starejšim bi bilo treba pomagati s programi pomoči, programskimi vsebinami in metodami, svetovanjem, s programiranjem prostovoljskih dejavnosti. Avtorica podrobneje opredeli pojmovanje staranja v zgodovini vse do danes in predstavi opredeljene pomembnejših avtorjev, ki so se ukvarjali s psihologijo in identiteto starejših (Freud, Erikson, Herfray, Tournier, Smiljanić idr.). V starosti je vključenost v družbo ter lokalno in širše okolje zelo pomembna, saj človeku potrjuje njegovo vrednost, ohranja njegovo varnost in dostojanstvo. Kakovost življenja v starosti je

odvisna od kakovosti življenja v predhodnih obdobjih in od razrešitve vseh razvojnih kriz. Avtorica ponuja rešitev – prostovoljstvo in izobraževanje v starosti sta lahko v pomoč pri iskanju identitete starejših in pri ohranjanju njihove življenjske angažiranosti.

Avtorica uvidi potrebo po delovanju starejših prostovoljcev v skupnosti in jo podrobneje predstavi v drugem delu knjige. Skupnost naj bi bila sposobna prepoznavati potrebe državljanov. Pri razvijanju prostovoljskega dela v skupnostih so nam lahko za vzgled anglosaške države s tradicionalno razvejeno mrežo društev, ki služijo zadovoljevanju najrazličnejših potreb prebivalstva. Avtorica trdi, da starejši prostovoljci delajo čudeže in zelo pripomorejo k boljšemu življenju posameznikov različnih starosti. Nekateri prostovoljci so polno dejavni vse do 75. leta in še čez. Prostovoljstvo je v pozitivni korelaciji z izobrazbeno ravno – bolj izobraženi bolj pogosto delujejo kot prostovoljci v svojem okolju.

Motivacijo za prostovoljstvo avtorica povezuje z zadovoljevanjem posameznikovih višjih potreb (potreba po samouresničevanju, spoštovanju, pripadnosti, varnosti). S prostovoljnimi delom starejši zadovoljujejo svoje psiho-socialne potrebe, želijo biti koristni v skupnosti ob smiselnih dejavnostih in želijo strukturirati svoj čas. Nekateri ob tem sledijo svojim zanimanjem in uresničujejo svoje dolgoletne želje. Večinoma delajo zastonj, nekateri tudi za minimalno plačilo.

Univerza za tretje življenjsko obdobje (UTŽ) v Ljubljani je oblikovala nekaj pobud za prostovoljsko delovanje starejših: npr. upokojeni pianist organizira orkester v domu starejših, starejši gospod, ki ljubi pravljice, vsak dan pripoveduje zgodbe otrokom v vrtcu, upokojeni prevajalci pomagajo UTŽ pri prevajanju besedil, mlajši upokojenci spremljajo starejše

in manj mobilne pri njihovih opravkih, upokojenci svetujejo starejšim, nekateri slušatelji UTŽ delujejo na telefonu za samopomoč, odpre se skupni prostor za druženje starejših, skupina starejših kozmetičark ureja hudo bolne, starejši umetnik mentorsko vodi mlajšega prestopnika v zaporu, skupina slušateljev UTŽ prostovoljno polni slovensko Wikipedijo in še bi lahko naštevali.

Tretji del je avtorica namenila predstavitvi prostovoljstva starejših na UTŽ v Ljubljani. Nacionalna in mestna politika bi morali nujno dobro načrtovati izobraževanje in prostovoljstvo starejših, saj starejši s svojim prostovoljstvom in izobraževanjem prispevajo h kulturnemu in splošnemu bogastvu lokalne skupnosti in družbe. Strukturirani prosti čas lahko pripomore k ohranjanju samospoštovanja, osebnostni rasti in ohranjanju vključenosti v družbo.

Na UTŽ v Ljubljani so poleg že naštetega v naš prostor uvedli več pristopov delovanja starejših prostovoljcev, ki živijo kot primeri dobre prakse: računalniško opismenjevanje v dvojicah *Znaš, nauči drugega*; prostovoljni kulturni mediatorji v muzejih; prostovoljni kulturni mediatorji v Univerzitetnem kliničnem centru Ljubljana; prostovoljni pripovedovalci zgodb; vrtni prostovoljci v Botaničnem vrtu Ljubljana; prostovoljno izdelovanje punčk iz cunj v akciji *Posvoji punčko in reši življenje otroka*; prostovoljci na Onkološkem inštitutu v Ljubljani.

Obravnavano delo je nastalo z namenom prostovoljske vrednote in izkušnje s prostovoljskim delovanjem približati starejši generaciji in jo še bolj vključiti v prostovoljsko menjavo znanja med ljudmi in rodovi – ker ne nazadnje je imelo prostovoljstvo tudi v naši zgodovini pomembno prosvetiteljsko vlogo.

Tanja Šulak